

บทที่ 3 ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การสร้างชุมชนอาชีพในบริบทองค์กรชุมชนเข้มแข็ง : ศึกษากรณีองค์กรชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (mixed methods research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณผสมผสานกับการวิจัยเชิงคุณภาพ

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ

3.1.1 ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนที่เป็นสมาชิกและอยู่ในพื้นที่ขององค์กรชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 19 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกาฬสินธุ์ ขอนแก่น ชัยภูมิ นครพนม นครราชสีมา บุรีรัมย์ มหาสารคาม มุกดาหาร ยโสธร ร้อยเอ็ด เลย ศรีสะเกษ สกลนคร สุรินทร์ หนองคาย หนองบัวลำภู อำนาจเจริญ อุตรดิตถ์ อุบลราชธานี โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างอย่างเฉพาะเจาะจง จำนวน 7 จังหวัด ได้แก่ กาฬสินธุ์ ชัยภูมิ มหาสารคาม ยโสธร บุรีรัมย์ มุกดาหาร และเลย รวมทั้งสิ้น 13 องค์กรชุมชน ได้แก่

ตารางที่ 3.1 กลุ่มตัวอย่างองค์กรชุมชน

พื้นที่จังหวัด	องค์กรชุมชน	ความโดดเด่น
กาฬสินธุ์	1.ป่าชุมชนโคกป่าชี	การบริหารจัดการ การรักษาสภาพประโยชน์จากป่าชุมชน
กาฬสินธุ์	2.ป่าชุมชนภูม่วง	การอนุรักษ์ฟื้นฟูป่าเสื่อมโทรม
ชัยภูมิ	3.กลุ่มอนุรักษ์ฟื้นฟูระบบนิเวศน์ห้วยยาง	เสริมสร้างภูมิปัญญาเพื่อพัฒนาป่าต้นน้ำห้วยยางห้วย
มหาสารคาม	4.ป่าชุมชนโคกหินลาด	การอนุรักษ์ป่าชุมชน
ยโสธร	5.ป่าชุมชนตำบลศรีแก้ว	การจัดการและอนุรักษ์ฟื้นฟูป่า
กาฬสินธุ์	6.ป่าชุมชนโคกดินแดง	การจัดการและอนุรักษ์ฟื้นฟูป่า
บุรีรัมย์	7.ป่าชุมชนเขาคอก	การจัดการและอนุรักษ์ฟื้นฟูป่า
บุรีรัมย์	8.ป่าชุมชนริมลำน้ำชี	การจัดการและอนุรักษ์ฟื้นฟูป่า
บุรีรัมย์	9.ป่าชุมชนโคกใหญ่	การจัดการและอนุรักษ์ฟื้นฟูป่า
มุกดาหาร	10.ป่าชุมชนบ้านโคก	การจัดการและอนุรักษ์ฟื้นฟูป่า
เลย	11.ป่าชุมชนตำบลโนนป่าซาง	การจัดการและอนุรักษ์ฟื้นฟูป่า
เลย	12.ป่าชุมชนตำบลปวนพุก	การจัดการและอนุรักษ์ฟื้นฟูป่า
เลย	13.ป่าชุมชนปลาบ่า	การจัดการและอนุรักษ์ฟื้นฟูป่า

ที่มา: ผู้เขียน

ลำดับที่ ชื่อองค์กร ที่อยู่ ความโดดเด่นขององค์กร

1. ป่าชุมชนเขาคอก ต.เขาคอก อ.ประโคนชัย จ.บุรีรัมย์ ภูมิปัญญากับการอนุรักษ์ป่าชุมชน
2. ป่าชุมชนริมลำน้ำชี ต.หนองเป็ง อ.กระสัง จ.บุรีรัมย์ ป่าบุ่งป่าทาม
3. ป่าชุมชนโคกใหญ่ ต.นางรอง อ.นางรอง จ.บุรีรัมย์ ป่าชุมชน
4. ป่าชุมชนบ้านโคก ต.บ้านโคก อ.เมือง จ.มุกดาหาร ป่าชุมชน
5. ป่าชุมชนตำบลโนนป่าซาง ป่าชุมชน
6. ป่าชุมชนตำบลปวนพูน อ.หนองหิน จ.เลย ป่าชุมชนจังหวัดเลย
7. ป่าชุมชนปลาบ่า ต.ปลาบ่า อ.ภูเรือ จ.เลย ป่าชุมชน

ในพื้นที่ 7 จังหวัด 13 องค์กรชุมชน เลือกกลุ่มตัวอย่างสมาชิกองค์กรชุมชน จำนวน 1,300 คน องค์กรชุมชนละ 100 คน โดยใช้เกณฑ์การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงเพื่อกระจายกลุ่มตัวอย่างให้เหมาะสมและตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.1.2 เครื่องมือในการวิจัย

คณะผู้วิจัยใช้แบบสอบถามทั้งปลายปิดและปลายเปิด และเอกสารที่เกี่ยวข้องโดยแบบสอบถามได้แบ่งเป็น 5 ตอน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับบริบททางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และบริบททางการบริหารที่มีต่อการสร้างชุมชนธรรมาภิบาล (ประชาธิปไตยชุมชน)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับ ลักษณะชุมชนธรรมาภิบาล (ประชาธิปไตยชุมชน) ที่เกิดขึ้นจากปัจจัยหรือเงื่อนไขภายใต้บริบทองค์กรชุมชนเข้มแข็ง

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นต่อการสร้างชุมชนธรรมาภิบาล (ประชาธิปไตยชุมชน)

ตอนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางแก้ไขปัญหา อุปสรรคต่อการสร้างชุมชนธรรมาภิบาล(ประชาธิปไตยชุมชน)

ขั้นตอนการสร้างและการทดสอบเครื่องมือ รวมทั้งการให้คะแนนและเกณฑ์ตีความ

(1) ศึกษาเอกสารตามบทที่ 2 อย่างละเอียดลึกซึ้งในทุกหัวข้อแล้วนำมาสร้างเครื่องมือ คือ แบบสอบถาม

(2) นำแบบสอบถามมาทดสอบความน่าเชื่อถือได้ (reliability) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษา

(3) ส่วนของแบบสอบถามปลายปิด ผู้วิจัยใช้ Likert scale โดยใช้คะแนนข้อคำถามแต่ละข้อดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน	5
เห็นด้วย	ให้คะแนน	4
ปานกลาง	ให้คะแนน	3
ไม่เห็นด้วย	ให้คะแนน	2
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน	1

สำหรับเกณฑ์การตีความคะแนนผู้วิจัยมีเกณฑ์ในการตีความดังนี้

4.50 – 5.00	เห็นด้วยระดับอย่างยิ่ง
3.50 – 4.49	เห็นด้วย
2.50 – 3.39	เห็นด้วยระดับปานกลาง
1.50 – 2.49	ไม่เห็นด้วย
1.00 – 1.49	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

3.1.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลทั่วไปคณะผู้วิจัยให้สถิติความถี่ (frequency) และค่าเฉลี่ย (percentage) แบบสอบถามปลายปิดตอนที่สองถึงตอนที่ห้า คณะผู้วิจัยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แบบสอบถามปลายเปิด คณะผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive analysis)

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

3.2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) การใช้เอกสาร (documents) ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในเรื่องนี้
 2) การใช้การสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (key-informants) โดยแบบสัมภาษณ์เชิงลึกโดยสร้างแบบสัมภาษณ์ให้มีลักษณะที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการศึกษา เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีลักษณะระหว่างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง (structured and unstructured interview forms)

3.2.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key-Informants)

ผู้ให้ข้อมูลหลักสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยได้แบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักเป็น 3 กลุ่ม ใน 7 จังหวัด 13 องค์กรชุมชน จำนวน 28 คน

กลุ่มที่ 1 กลุ่มแกนนำองค์กรชุมชน 13 องค์กรชุมชน องค์กรชุมชนละ 1 คน รวม 13 คน

กลุ่มที่ 2 กลุ่มเจ้าหน้าที่จากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีที่ทำการที่จังหวัดขอนแก่น* จำนวน 2 คน

---

* สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นสถาบันที่มีที่ทำการในภูมิภาค สำหรับภูมิภาคจะวันออกเฉียงเหนือมีที่ทำการตั้งอยู่ใน จังหวัดขอนแก่น โดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

กลุ่มที่ 3 กลุ่มประชาชนชาวบ้านหรือภาคประชาสังคมในองค์กรชุมชนเข้มแข็ง 13
องค์กรชุมชน องค์กรชุมชนละ 1 คน รวม 13 คน

3.2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive analysis)

๑.) เชื่อมโยงประสานเครือข่ายและขบวนการองค์กรชุมชนในพื้นที่ทุกระดับทั้งเชิงพื้นที่และประเด็นการพัฒนา ระดับตำบล จังหวัด ระดับภาคและระดับชาติ สนับสนุนการพัฒนายุทธศาสตร์ของภาคประชาชนและการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะด้านต่าง ๆ พัฒนากลไกการทำงานร่วมกับท้องถิ่น หน่วยงานภาคีพัฒนาทั้งภาครัฐ ประชาสังคม และภาคีอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมขององค์กรชุมชนตำบล จัดให้มีเวทีกลางเพื่อเชื่อมโยงขบวนการชุมชนระดับจังหวัด ภาค และระดับชาติ

๒.) สนับสนุนการพัฒนาและสร้างรูปธรรมแก้ไขปัญหาชุมชน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของชุมชนท้องถิ่น และการดำเนินการตามแผนงานและโครงการพัฒนาต่างๆ ได้แก่ การจัดสวัสดิการชุมชนตำบล การพัฒนาการออมทรัพย์ เศรษฐกิจและทุนชุมชน โครงการบ้านมั่นคงทั้งในเมืองและชนบท เพื่อพัฒนาความมั่นคงในที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงด้านอาหารและภัยพิบัติ การพัฒนาโครงการสินเชื่อและติดตามพัฒนาคุณภาพองค์กรผู้ใช้สินเชื่อในพื้นที่ที่รับผิดชอบและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๓.) สนับสนุนขบวนการองค์กรชุมชนในการพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน เครือข่ายองค์กรชุมชนในพื้นที่ทุกระดับโดยจัดให้มีระบบกลไกและทีมงานพัฒนาศักยภาพในการบริหารจัดการงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและมีการบริหารจัดการที่ดีขององค์กรชุมชนทั้งในระดับตำบล เมืองและจังหวัด ได้แก่ การพัฒนาระบบข้อมูลชุมชน การรับรองสถานภาพองค์กรชุมชน การจัดทำแผนและเป้าหมายตัวชี้วัดการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น การบริหารจัดการงบประมาณ โครงการและการเงิน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จัดการความรู้และศูนย์เรียนรู้ชุมชน การสื่อสารชุมชน การพัฒนาระบบการติดตามประเมินผล การจัดทำรายงานการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น การพัฒนาศักยภาพผู้นำ เป็นต้น

๔.) ประสานความร่วมมือหน่วยงานภาคี ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานส่วนภูมิภาคและส่วนกลาง องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคประชาสังคม ภาควิชาการ และหน่วยงานภาคีพัฒนาต่างๆ เพื่อร่วมวางทิศทางเป้าหมาย ร่วมปฏิบัติการ สนับสนุนงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่น และการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ

๕.) บริหารจัดการโครงการ แผนงาน งบประมาณ การเงินของสำนักงานภาค การเบิกจ่ายงบประมาณ การจัดการข้อมูล การติดตามผลการดำเนินงานในพื้นที่ การจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานตามแผนงาน ตัวชี้วัดและการใช้จ่ายงบประมาณ การพัฒนาบุคลากร การบริหารความเสี่ยง สนับสนุนการประชุมของคณะอนุกรรมการระดับพื้นที่ คณะทำงานที่เกี่ยวข้อง และปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย พอช.-CODI. สำนักงานภาค.สืบค้นจาก <http://www.codi.or.th/index.php/about-codi/bcp/36-introduce/140-2015-07-25-15-21-03> (23 มกราคม 2558)